

Damâd, Muhammed Bakir
040070

MÎR DÂMÂD (1631)

M. Nesim Doru^(*)

*"İsfahan Okulunun Kurucusu ve Üçüncü Muallim
Olarak Bilinen İslam Filozofu"*

Hayatı

Mîr Dâmâd, Kuzeydoğu İran'da Esterâbâd'da dünyaya gelmiştir. Temel eğitimi büyüdüğü Meşhed'de alan Mîr Dâmâd, bir süre Kazvin ve Kâşân'da da bulunmuştur. Ardından o dönemin kültür ve düşünce merkezi olan İsfahan'a yerleşmiştir. Meşşâî felsefe ve özellikle İbn Sînâ'nun eserleri üzerine yaptığı çalışmalar ve yetiştirdiği önemli talebeler sebebiyle Aristoteles ve Fârâbî'den sonra kendisine "üçüncü muallim" denilmiştir. Eğitimi sırasında dinî ilimlerin yanı sıra aklî ilimleri de tahsil etmiş, ayrıca edebiyat ilgisini de geliştirmiştir. Yazdığı şiirlerinde 'işrâk' mahlasını kullanan Dâmâd'ın, Sühreverdî'nin İşrâk felsefesine de yatkın olduğu anlaşılmaktadır. Mîr Dâmâd 1631 yılında Necef dolaylarında vefat etmiştir.

Çalışmaları ve Düşünceleri

Mîr Dâmâd'ın, felsefe, kelim ve tasavvufa dair yetmiş beş eser yazdığı kaynaklarda geçer. Eserleri arasında "kömür közü" anlamına gelen *Kabasât* ve "odun közü" anlamına gelen *Cezvât* adlı eserleri ayrı bir öneme sahiptir. Âdeta şaheseri sayılan *Kabasât* adlı eserinde Tanrı-âlem ilişkisini analiz etmiş ve meşhûr teorisi olan "hudûs-u dehrî"yi genişçe yorumlamıştır. *Cezvât* adlı eserinde ise varlığın mertebeleri ve sayı mis-tisizmini ele almıştır.

* Prof. Dr., Mardin Artuklu Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Felsefe Bölümü,
nesimdoru@artuklu.edu.tr

MADDE YAYIMLANDIKTAN
SONRA GELEN DOKÜMAN

01 Haziran 2022

İSLAM MEDENİYETİNDE BİLİM ÖNCÜLERİ

- FELSEFE -

PROJE EDİTÖRÜ: MEHMET AZIMLI

Kitap Editörü: Fatih Toktaş

İLİMYURDU YAYINCILIK: 183

İnceleme-Araştırma
İslam Medeniyetinde Bilim Öncüleri Serisi - 3

ISBN: 978-605-2339-48-0

Kitabın Adı
İSLAM MEDENİYETİNDE BİLİM ÖNCÜLERİ / FELSEFE

Proje Editörü
Mehmet Azimli

Kitap Editörü
Fatih Toktaş

Haziran 2021

İç Düzen
İlimyurdu Yayıncılık

Kapak Tasarımı
Yunus Karaaslan

Baskı-Cilt
Enes Basın Yayın ve Matbaacılık Ltd. Şti.
Litros Yolu Fatih Sanayi Sitesi No: 12/210 Topkapı/İstanbul
Tel: 0212 501 47 63 Sertifika No: 45822

ilimyurdu
yayıncılık ve eğitim hizmetleri Ltd. Şti.

Molla Gürani Mh. Akkoyunlu Sk. No: 36 Fındıkzade- Fatih / İSTANBUL
Tel.: 0212 533 05 35 Faks: 0212 631 53 69
www.ilimyurdu.com info@ilimyurdu.com
Sertifika No: 45032

Bu eserin tüm yayın hakları İlimyurdu Yayıncılık ve Eğitim Hiz. Ltd. Şti'ne aittir.
Eleştirel makale ve dergilerde yapılacak kısa alıntılar dışında, bu kitabın bir kısmı veya
tamamı, yayıncının izni olmadan yayımlanamaz.

mana
YAYINLARI

1021

Türkiye Diyanet Vakfı İslam Araştırmaları Merkezi Kütüphanesi F	
Dem. No:	291769
Tas. No:	925 756.44

Existent and the contingent existents. I will point to some deficiencies of Rajab 'Ali Tabrizi's teaching and then demonstrate how Tabrizi's foremost disciple 'Ali Quli b. Qarachaghay Khan corrected and perfected his teacher's doctrine.

The fourth chapter will provide a comparative analysis of the three teachings, discussing the similarities and differences between the doctrines of Mir Damad and Mullā Şadrā, Mir Damad and Rajab 'Ali Tabrizi, and Mullā Şadrā and Rajab 'Ali Tabrizi.

So, let us first discuss the presumed founder of the philosophical school of Isfahan.

Damad, Muhammed Bakir

040070

MADDE YAYIMLANDIKTAN
SONRA GELEN DOKÜMAN

01 Haziran 2022

Janis Esots, *Patterns of Wisdom in Safavid Iran: the Philosophical School of Isfahan and the Gnostic of Shiraz*, London: I. B. Tauris, 2021. **İSAM DN. 293947.**

School of Isfahan I: Mir Dāmād's Wisdom of the Right Side

Mir Dāmād describes himself as the creator of the Wisdom of the Right Side (*al-ḥikma al-yamāniyya*)¹ – a philosophical doctrine, which, according to its author, was more coherent than the 'approximate' (*takhmīnī*) Hellenistic philosophy, as it was transmitted to the Islamic world and epitomised by Ibn Sīnā, and represented a significant upgrade of the latter, while remaining dependent on it in most cases. At the heart of the Wisdom of the Right Side lie two interrelated principles: 1) the Creator makes the quiddities (*māhiyāt*) of the things by simple making (*ja'l basīf*); their existence is then abstracted from this 'making', i.e. the establishment of a relation with the Maker. Hence, existence must be treated as a derived meaning (*ma'nā maşdarī*) which does not possess

¹ Alluding to the Qur'anic verse 19:52: 'We called to him (Moses) from the right side of the Mount (*wa-nādaynāhu min jānib al-ḥūr al-ayman*), and We brought him near in communion' and the *ḥadīth*: 'Faith is from the right side and wisdom is from the right side' (*al-īmān yamānī wa'l-ḥikma yamāniyya*); Ahmad Ibn Ḥanbal, *al-Musnad*, 6 vols. (Beirut, 1990), vol. 2, pp. 277, 457; cf. Abū Ja'far al-Kulīnī, *al-Kāfī* (Tehran, 1978), vol. 8, p. 70. Rizvi translates the expression as 'Yemeni philosophy', see Sajjad H. Rizvi, 'Mir Dāmād's (d. 1631) *al-Qabasāt*: The Problem of the Eternity of the Cosmos', in Khaled El-Rouayheb and Sabina Schmidtke, eds., *The Oxford Handbook of Islamic Philosophy* (Oxford–New York, 2016), pp. 438–464; idem, 'Mullā Shamsā al-Gilānī and His Treatise on the Incipience of the Cosmos', in Mullā Shamsā al-Gilānī, *Ḥudūth al-'ālam*, ed. 'A. Aşgharī and Gh. Dādkhāh (Costa Mesa, CA, 2015), pp. 16–19 (of the English introduction), as I myself did previously; see Janis Esots, 'Mir Dāmād's "Yemeni" Wisdom: A Variety of Platonism?', *Ishraq: Islamic Philosophy Yearbook* 8 (2017), pp. 34–46. However, it is not Yemen as a country/region what Mir Dāmād has in mind primarily – rather, it is the source of legitimate and undistorted divine inspiration.